ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 22ας Ιουνίου 1999 *

Στην υπόθεση C-412/97,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Pretore di Bologna (Ιταλία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

ED Srl

και

Italo Fenocchio,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 34 και 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 29 ΕΚ και 49 ΕΚ) και του άρθρου 73 Β της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 56 ΕΚ), προκειμένου να εξακριβωθεί κατά πόσον συμβιβάζεται με τις διατάξεις αυτές εθνική διάταξη απαγορεύουσα την έκδοση διαταγής πληρωμής που πρέπει να επιδοθεί εκτός της εθνικής επικράτειας,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-P. Puissochet, πρόεδρο τμήματος, P. Jann (εισηγητή), D. A. O. Edward, L. Sevón και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Γ. Κοσμάς

γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή Umberto Leanza, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον Oscar Fiumara, avvocato dello Stato,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Kareen Rispal-Bellanger, υποδιευθύντρια διεθνούς οικονομικού δικαίου και κοινοτικού δικαίου στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Gautier Mignot, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στην ίδια διεύθυνση,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Christine Stix-Hackl, Gesandte στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τη Laura Pignataro και τον Paolo Stancanelli, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Ιταλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Oscar Fiumara, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την Régine Loosli-Surrans, chargé de mission στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον Paolo Stancanelli, κατά τη συνεδρίαση της 26ης Νοεμβρίου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Ιανουαρίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 29ης Νοεμβρίου 1997, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Δεκεμβρίου 1997, ο Pretore di Bologna υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 34 και 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 29 ΕΚ και 49 ΕΚ) και του άρθρου 73 Β της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 56 ΕΚ), προκειμένου να εξακριβωθεί κατά πόσον συμβιβάζεται με τις διατάξεις αυτές εθνική διάταξη απαγορεύουσα την έκδοση διαταγής πληρωμής που πρέπει να επιδοθεί εκτός της εθνικής επικράτειας.

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς σχετικής με διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, την οποία κίνησε η εδρεύουσα στο Funo di Argelato εταιρία

ιταλικού δικαίου ED Srl (στο εξής: ED) κατά του I. Fenocchio, κατοίκου Βερολίνου, στη Γερμανία.

3 Η ED παρέδωσε στον I. Fenocchio εμπορεύματα αξίας 19 933 700 ιταλικών λιρών (LIT). Επειδή ο Fenocchio δεν είχε καταβάλει παρά μόνον 100 000 LIT ως προκαταβολή, η ED υπέβαλε στις 6 Οκτωβρίου 1997 στον Pretore di Bologna, σύμφωνα με το άρθρο 633 του ιταλικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (στο εξής: Ιτ ΚΠολΔ), αίτηση εκδόσεως διαταγής πληρωμής για το οφειλόμενο υπόλοιπο ποσό πλέον τόκων και εξόδων.

4 Δεν αμφισβητείται ότι η αίτηση πληρούσε όλες τις προβλεπόμενες ουσιαστικές προϋποθέσεις. Το γεγονός, όμως, ότι ο οφειλέτης κατοικούσε στη Γερμανία σήμαινε ότι η διαταγή πληρωμής έπρεπε να του επιδοθεί εντός της χώρας αυτής. Επομένως, η εν λόγω αίτηση προσέκρουε στο άρθρο 633, τελευταίο εδάφιο, του Ιτ ΚΠολΔ, που προβλέπει ότι «δεν επιτρέπεται η έκδοση διαταγής πληρωμής, αν η κατά το άρθρο 643 επίδοση στον καθού πρέπει να πραγματοποιηθεί εκτός της ιταλικής επικράτειας ή των εδαφών επί των οποίων ασκείται η ιταλική κυριαρχία».

5 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι η ειδική διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής καθιστά δυνατή την ταχεία και ολιγοδάπανη απόκτηση εκτελεστού τίτλου κατά του οφειλέτη ορισμένου χρηματικού ποσού. Η διαδικασία αυτή χαρακτηρίζεται από τη συντομία της εκδικάσεως της σχετικής αιτήσεως, καθόσον απλώς απαιτείται να αποδείξει ο αιτών το βάσιμο της απαιτήσεώς του προσκομίζοντας τα κατάλληλα αποδεικτικά έγγραφα. Η διαταγή πληρωμής εκδίδεται από τον δικαστή χωρίς να ακουστεί ο αντίδικος και χωρίς να υπάρξει εκδίκαση κατ' αντιδικία με τον φερόμενο οφειλέτη. Ο οφειλέτης μπορεί να ασκήσει ανακοπή κατά της διαταγής πληρωμής, οπότε διεξάγεται τακτική διαδικασία μεταξύ δανειστή και οφειλέτη.

6 Κατά το αιτούν δικαστήριο, αρχικά ο λόγος της απαγορεύσεως εκδόσεως διαταγής πληρωμής στις περιπτώσεις στις οποίες ο οφειλέτης κατοικεί στην αλλοδαπή ήταν η

αποφυγή του κινδύνου να μη λάβει ποτέ γνώση ο οφειλέτης της εκδόσεως κατ' αυτού διαταγής πληρωμής ή να λάβει γνώση μετά τη λήξη της προθεσμίας που προβλέπεται για την άσκηση ανακοπής, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματα άμυνάς του. Ακόμη και αν ο λόγος αυτός ήταν βάσιμος κατά τον χρόνο θεσπίσεως της διατάξεως το 1940, σήμερα πρέπει να θεωρηθεί πλέον ξεπερασμένος, αφού η επίδοση στην αλλοδαπή δεν δημιουργεί πλέον προβλήματα και η προθεσμία ασκήσεως ανακοπής είναι επαρκής. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο όσον αφορά τα κράτη που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση της Χάγης, της 15ης Νοεμβρίου 1965, σχετικά με την επίδοση και κοινοποίηση στο εξωτερικό δικαστικών και εξώδικων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, της οποίας το άρθρο 10, στοιχείο α', επιτρέπει την ταχυδρομική επίδοση.

7 Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η εν λόγω απαγόρευση είναι ασυμβίβαστη με τα άρθρα 34 και 59 της Συνθήκης, καθώς και με το άρθρο 73 Β της ίδιας Συνθήκης. Η απαγόρευση αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει τις εγκατεστημένες στην Ιταλία επιχειρήσεις να προτιμούν να συνάπτουν εμπορικές σχέσεις με πελάτες που δρουν σε αυτό το κράτος μέλος παρά με αλλοδαπούς πελάτες, καθόσον η ιδιαίτερη προστασία και οι μειωμένες δαπάνες που συνεπάγεται η διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής ισχύουν μόνο σε σχέση με τους Ιταλούς πελάτες. Για τον λόγο αυτό ενδέχεται να θίγεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, καθώς και η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, αφού η διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής εφαρμόζεται και για τις απαιτήσεις από παροχές υπηρεσιών. Εφόσον οι απαιτήσεις αφορούν χρηματικά ποσά, η εν λόγω απαγόρευση ενδέχεται να θίγει επίσης την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων.

8 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει επίσης ότι η επίμαχη διάταξη έχει ήδη εξεταστεί στο πλαίσιο ενστάσεως περί αντισυνταγματικότητας που είχε προταθεί ενώπιον του Corte costituzionale (ιταλικού Συνταγματικού Δικαστηρίου). Με την απορριπτική διάταξη υπ' αριθ. 364 που εξέδωσε στις 27 Ιουνίου 1989 (*Giurisprudenza costituzionale* 1990, IV, σ. 1661), το δικαστήριο αυτό αποφάνθηκε ότι από τις κοινοτικές Συνθήκες δεν συνάγονται γενικές αρχές που να επηρεάζουν τη δικονομία, της οποίας η ρύθμιση επαφίεται στα κράτη μέλη, και ότι η απαγόρευση εκδόσεως διαταγής πληρωμής που πρέπει να επιδοθεί στην αλλοδαπή συνιστά απλώς λόγο

στερήσεως της προστασίας που παρέχει η διαδικασία αυτή και όχι λόγο ελλείψεως δικαιοδοσίας, καθόσον υφίσταται πάντοτε η δυνατότητα κινήσεως της τακτικής διαδικασίας.

9 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο Pretore di Bologna ανέστειλε την ενώπιόν της διαδικασία και έθεσε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει η απαγόρευση εκδόσεως διαταγής πληρωμής στην περίπτωση κατά την οποία η επίδοση στον καθού πρέπει να πραγματοποιηθεί εκτός της ιταλικής επικράτειας ή των εδαφών επί των οποίων εκτείνεται η ιταλική κυριαρχία, απαγόρευση προβλεπόμενη από το άρθρο 633, τελευταίο εδάφιο, του ιταλικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, να θεωρηθεί ως περιορισμός ή μέτρο ισοδύναμο προς περιορισμό που έχει ως αποτέλεσμα την άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική, παρακώλυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, την οποία εγγυώνται τα άρθρα 34, 59 και 73 Β της Συνθήκης της Ρώμης;»

Επί του άρθρου 34 της Συνθήκης

10 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 34 της Συνθήκης αφορά τα εθνικά μέτρα που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα να περιορίζουν ειδικώς τον ρου των εξαγωγών και να δημιουργούν διαφορά μεταχειρίσεως μεταξύ του εσωτερικού εμπορίου κράτους μέλους και του εξαγωγικού του εμπορίου, διασφαλίζοντας ιδιαίτερο πλεονέκτημα στην εθνική παραγωγή ή στην εσωτερική αγορά του ενδιαφερομένου κράτους (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1984, 237/82, Jongeneel Kaas κ.λπ., Συλλογή 1984, σ. 483, σκέψη 22).

11 Το αποτέλεσμα της εθνικής διατάξεως που παρατίθεται στη σκέψη 4 της παρούσας αποφάσεως είναι βέβαια ότι οι επιχειρηματίες υπάγονται σε διαφορετική δικονομική

ρύθμιση, ανάλογα με το αν παραδίδουν τα εμπορεύματά τους στο εσωτερικό του οικείου κράτους μέλους ή τα εξάγουν σε άλλα κράτη μέλη. Επιβάλλεται πάντως η παρατήρηση ότι, όπως επισημάνθηκε ορθά από τη Γαλλική και την Αυστριακή Κυβέρνηση, το ότι οι ημεδαποί θα δίσταζαν εξ αυτού του λόγου να πωλήσουν εμπορεύματα σε αγοραστές εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη έχει υπερβολικά υποθετικό και έμμεσο χαρακτήρα για να θεωρηθεί η επίμαχη εθνική διάταξη ικανή να εμποδίσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών (βλ., σε σχέση με άλλα περιστατικά, τις αποφάσεις της 7ης Μαρτίου 1990, C-69/88, Krantz, Συλλογή 1990, σ. I-583, σκέψη 11, της 24ης Ιανουαρίου 1991, C-339/89, Alsthom Atlantique, Συλλογή 1991, σ. I-107, σκέψεις 14 και 15, και της 13ης Οκτωβρίου 1993, C-93/92, CMC Motorradcenter, Συλλογή 1993, σ. I-5009, σκέψη 12).

12 Όσον αφορά επομένως αυτό το σκέλος του ερωτήματος, το συμπέρασμα είναι ότι δεν αντιβαίνει στο άρθρο 34 της Συνθήκης η εθνική ρύθμιση που απαγορεύει την εφαρμογή της διαδικασίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής, όταν η επίδοση στον οφειλέτη πρέπει να πραγματοποιηθεί σε άλλο κράτος μέλος της Κοινότητας.

Επί του άρθρου 59 της Συνθήκης

13 Συναφώς διαπιστώνεται ότι, όπως τόνισαν τόσο η Επιτροπή όσο και τα περισσότερα από τα κράτη μέλη που υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, η υπόθεση της κύριας δίκης δεν έχει καμία σχέση με παροχή υπηρεσιών.

14 Κατά συνέπεια, δεν χρειάζεται να δοθεί απάντηση στο σκέλος του ερωτήματος που αφορά το άρθρο 59 της Συνθήκης.

Επί του άρθρου 73 Β της Συνθήκης

15 Το άρθρο 73 Β, παράγραφος 2, της Συνθήκης προβλέπει τα εξής:

«Στο πλαίσιο των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, απαγορεύονται όλοι οι περιορισμοί στις πληρωμές μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών.»

16 Για να προσδιοριστεί το περιεχόμενο της διατάξεως αυτής, πρέπει να συγκριθεί με το πρώην άρθρο 106, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ (το οποίο αποτέλεσε στη συνέχεια το άρθρο 73 Η, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ, που καταργήθηκε με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ), το οποίο αντικαταστάθηκε από την εν λόγω διάταξη και προέβλεπε τα εξής:

«Κάθε κράτος μέλος αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιτρέπει τις πληρωμές τις σχετικές με την κυκλοφορία εμπορευμάτων, υπηρεσιών ή κεφαλαίων, καθώς και τις μεταφορές κεφαλαίων και μισθών, στο νόμισμα του κράτους μέλους όπου έχει την κατοικία του ο πιστωτής ή ο δικαιούχος, στον βαθμό που η κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών, των κεφαλαίων και των προσώπων έχει ελευθερωθεί μεταξύ των κρατών μελών κατ' εφαρμογή της παρούσας Συνθήκης.»

17 Σκοπός του άρθρου 73 Β, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ, όπως και του άρθρου 106 της Συνθήκης ΕΟΚ, είναι να παρασχεθεί η δυνατότητα αφενός στον οφειλέτη χρηματικού ποσού να εκπληρώσει εκουσίως τη συμβατική του υποχρέωση καταβάλλοντας, χωρίς να υποβάλλεται σε αδικαιολόγητους περιορισμούς, το ποσό που οφείλει για την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών και αφετέρου στον δανειστή να αποδεχθεί ακωλύτως την καταβολή αυτή. Η διάταξη αυτή όμως δεν έχει εφαρμογή στις δικονομικές προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτώνται η αγωγή ή τα ένδικα μέσα ή βοηθήματα τα οποία ασκεί ο δανειστής για να εξαναγκάσει τον δύστροπο οφειλέτη στην καταβολή χρηματικού ποσού.

18 Κατά συνέπεια, στο αιτούν δικαστήριο πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι μια εθνική δικονομική διάταξη σαν την επίμαχη στην κύρια δίκη δεν συνιστά περιορισμό της ελευθερίας πληρωμών.

Επί των δικαστικών εξόδων

19 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ιταλική, η Γαλλική και η Αυστριακή Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 29ης Νοεμβρίου 1997 ο Pretore di Bologna, αποφαίνεται:

1) **Δεν αντιβαίνει στο άρθρο 34 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 29 ΕΚ) η εθνική ρύθμιση που απαγορεύει την εφαρμογή της διαδικα-**

σίας εκδόσεως διαταγής πληρωμής, όταν η επίδοση στον οφειλέτη πρέπει να πραγματοποιηθεί σε άλλο κράτος μέλος της Κοινότητας.

2) **Μια εθνική δικονομική διάταξη σαν την επίμαχη στην κύρια δίκη δεν συνιστά περιορισμό της ελευθερίας πληρωμών.**

Puissochet Jann Edward

Sevón Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 22 Ιουνίου 1999.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J.-P. Puissochet